

Филиппова. Москва: Мир книги, Литература, 2007. 400 с.

6. Неновски Н. Право и ценности: Москва: Прогрес, 1987. 247 с.

7. Циппеліус Р. Філософія права. Пер. з нім. Є. М. Причепій [та ін.]; ред. пер. М. Причепій. Київ. Тандем, 2000. 300 с.

8. Дискуссия Г. Кельзена и О. Эрлиха. *Основоположение социологии права* / Пер. с нем. М.В. Антонова; Под ред. В.Г. Графского, Ю.И. Гревцова. Санкт-Петербург: ООО «Университетский издательский консорциум», 2011. 704 с.

9. Поліщук П. В. Поняття правових цінностей та методологічні підходи до розуміння їх сутності. *Філософія та методологічні проблеми права*. 2013. № 1-2. С. 75-81.

10. Стовба О. Що таке темпоральна онтологія права? Відповідь критикам. *Філософія права і загальна теорія права*. 2015. № 1-2. С. 224-235.

11. Рабінович П. М. Потребовий підхід про сутність права і держави: Наукові праці Одеської національної академії. 2009. С. 43-52 URL: <http://www.naukovipraci.nuoua.od.ua>.

12. Бережнов А.Г. Правосознание и содержание права: детерминирующие факторы и самостоятельное значение. *Проблемы теории государства и права*. Учебное пособие. Москва: «ПРОСПЕКТ», 1999. С.310-315.

13. Ильин И.А. О правосознании. *Теория права и государства*. Москва: Изд-во «Зерцало», 2003. С. 310-400 с.

Y. M. Chernykh, V. D. Dresviyannikova

SPECIFIC PROBLEMS OF ACCIOLOGY OF LAW

The article raises questions concerning axiology, which is one of the sections of the philosophical doctrine, the main subject of which is value in all its aspects and angles. Together with ontology, epistemology and philosophical anthropology, it forms the core of philosophical knowledge in general. Its specific branch is the legal axiology. It is determined that in recent years in the national science there is a considerable interest in the study of the essence of the concept of law in the value methodological perspective. It is noted that this is a positive phenomenon, given the need to move away from the monistic methodology of Soviet jurisprudence.

Key words: *axiology, law consciousness, methodology of law.*

Стаття надійшла до редакції 15.10.2018 р.

УДК 346.12

В. І. Вишковська, А. А. Попов

ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ ПРО ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті зроблено аналіз історії тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності з точки зору впливу на розвиток економіки України. Звернута увага на те, що диференціація митних ставок із застосуванням преференційного та пільгового режимів є незамінним інструментом регулювання двосторонніх економічних відносин.

Висунута пропозиція про необхідність обмеження експорту сировинної продукції з України з метою забезпечення її переробки в товари з високим рівнем доданої вартості в межах національної економіки.

Ключові слова: *митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності,*

реструктуризація виробничо-експортного потенціалу.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації світового господарства для національної економіки України (як і для економік більшості країн світу) характерним стає високий рівень відкритості – тобто велика частка усередненого імпорту й експорту у ВВП.

Свої черги, відкритість економіки призводить до виникнення значних макроекономічних ризиків, пов'язаних зі зростаючою залежністю від кон'юнктури іноземних ринків, товарів і послуг. У такій ситуації об'єктивною необхідністю постає виважене та ефективне державне регулювання зовнішньої торгівлі.

Політика регулювання зовнішньої торгівлі покликана вирішувати важливі завдання з економічної та фінансової збалансованості зовнішньоторговельних операцій з окремими державами і регіонами в цілях забезпечення стабільного економічного розвитку та зростання рівня добробуту, при цьому забезпечуючи реалізацію основних принципів економічної безпеки країни [4, с.45].

Одним із важливих чинників цього регулювання є тарифне регулювання і його вплив на різні галузі економіки і галузі права, що їх регулюють, зокрема господарське право.

Виклад основного матеріалу. Зв'язок тарифного регулювання ЗЕД з інститутами господарського права, їх взаємний вплив до недавніх пір не був предметом наукового дослідження. Однак необхідність останнього назріла досить давно. Вступ нашої країни до СОТ, писала в 2016 році О.І. Поляк, не приніс одномоментних та швидких позитивних результатів, натомість поставив нове складне завдання – створити систему господарсько-правового забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД), щоб із максимальною ефективністю можна було використати ті переваги, які надає членство в цій організації [6, с.3].

Митно-тарифні відносини є однією з основних складових міжнародних економічних відносин, і як похідні від національних відносин головний імпульс для свого розвитку вони отримують від світогосподарських зв'язків [10, с.22].

Варто зауважити, що, в свою чергу, митно-тарифні відносини – це не пасивний об'єкт регулювання. Вони є активним фактором розвитку національної системи господарювання, оскільки, прискорюючи або стримуючи іноземну конкуренцію, стимулюючи або перешкоджаючи процесів іноземного інвестування, захищаючи національного товаровиробника чи національний ринок, митно-тарифні відносини позитивно впливають на стабілізацію та розвиток національної економіки, сприяють підвищенню ефективності вітчизняного виробництва [там само].

Наскільки послідовно митно-тарифне регулювання використовувалося в Україні, можна отримати уявлення із історії цього регулювання.

Як відомо, тарифне регулювання в Україні здійснюється шляхом обкладення товарів, що переміщуються через митний кордон України, митом [див.: 9]. До середини 1990-х рр. процедури митно-тарифного регулювання в Україні можна охарактеризувати, як ліберальні (при цьому середньозважена ставка мита становила близько 6,5%). Однак у подальшому держава почала надавати перевагу протекціоністській політиці у ЗТ, запроваджуючи митні заходи, спрямовані на захист внутрішнього ринку й національного товаровиробника (за такої політики середньозважена ставка ввізного мита зросла майже до 12,60% у 1998 р.); відповідним чином це вплинуло й на зовнішньоторговий баланс України – скорочення обсягів експортно-імпортних операцій [7, с.126].

З 1997 р. Україна змінила систему надання преференцій. Було анульовано

преференційні ставки відносно товарів, які походили з країн, що розвиваються. Преференції почали діяти тільки відносно товарів, що вироблялись у державах, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю – Азербайджані, Вірменії, Латвії, Литві, Молдові, Грузії, Естонії, Казахстані, Туркменістані, Узбекистані. З 1 лютого 1998 року діяли преференційні ставки на товари походженням з Росії, а з 1 березня 1998 р. – на товари, що виробляються в Білорусі [10, с.25-27].

Вважається, що відміна преференційного режиму відносно товарів з країн, що розвиваються, не тільки не дала бажаного результату, а й взагалі є помилковою.

По-перше, від впровадження даного заходу не було отримано очікуваного фіскального ефекту, тобто збільшення надходжень до державного бюджету після збільшення ставки мита. Справді, перелік країн, які отримували преференції, був значний, але якщо враховувати не кількісні параметри, а якісні (обсяги товарообміну України з даними державами, що саме домінує в товарообміні – експорт чи імпорт і т. ін.), то хибність даної акції очевидна. Питома вага товарообміну з цими країнами настільки незначна, що розраховувати на акумуляцію коштів при підвищенні ставок нерéalно.

По-друге, імпорт з цих країн дуже нерівномірний, з деякими країнами взагалі відсутній товарообмін, а лівова частка (близько 60%) припадає всього на п'ять країн: Бразилію, Кубу, Туреччину, Гватемалу, Домініканську Республіку [10, с.108].

Крім даних негативних наслідків існують й інші: Україна не тільки позбулася режиму найбільшого сприяння експорту товарів до цих країн, але й було завдано шкоди іміджу держави, яка прагне інтегруватися до світової економічної системи господарювання.

Тому необхідно звертати особливу увагу на преференційне оподаткування товарів, як імпортується в Україну. Доцільно запровадити преференції стосовно товарів з держав, віднесених ООН до найменш розвинутих країн світу, а також стосовно товарів з держав, що розвиваються в яких валовий національний продукт на душу населення не перевищує даного показника в Україні. Саме такий підхід відповідає основним принципам застосування преференційного режиму у світовій зовнішній торгівлі [там само, с.108-109].

Система оподаткування пільговими ставками в Україні також зазнала певних змін. До 1997 р. пільгові ставки застосовувалися до товарів (предметів), які походили з країн або економічних союзів, що користувалися в Україні режимом найбільшого сприяння, а також до товарів з країн, що розвиваються, у межах товарних груп 25-97.

З 1997 р. дана схема змінилася. Пільгові ставки почали використовуватися при оподаткуванні товарів з країн, що уклали з Україною торговельно-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму. До цієї групи належать 67 держав.

Як правило, рівень пільгових ставок незначний – від 3% до 5% митної вартості товарів і при цьому вони становлять половину повних ставок. Однак в Україні почали застосовуватися пільгові ставки, які практично збігаються з повними. Це, насамперед, стосується товарів широкого вжитку: текстилю та виробів з нього, взуття, посуду тощо (товарні позиції 50.01 – 63.01; 64.03 – 66.01; 68.01 – 70.13).

Для того, щоб суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності відчули реальний стимул виходу на ринок України, необхідно привести рівень пільгових ставок і відповідність до норм міжнародного законодавства. Отже пільгові ставки повинні бути значно нижчими, ніж повні [10, с.109-110].

Диференціація митних ставок із застосуванням преференційного та пільгового режимів є незамінним інструментом регулювання двосторонніх економічних відносин.

Відсутність преференцій може зумовити блокування імпорту з конкретної країни, що призведе як до втрат державного бюджету, так і до негативних наслідків для конкретного споживача чи ринку.

Зрозуміло, що повними ставками вважається максимальний рівень митного оподаткування. Вони застосовуються до товарів, вироблених в інших країнах, що не входять до переліку країн, з якими укладено угоди про надання режиму найбільшого сприяння або національного, чи за відсутності сертифіката походження товару. Повним митом оподатковуються товари із країн Європи (Мальта, Ліхтенштейн, Кіпр, Ізраїль, Сербія, Хорватія, Словенія, Норвегія), Азії (Тайвань, Малайзія, Сінгапур, Камбоджа, Лаос, Таїланд, Непал, Бангладеш, Афганістан, Іран, Кувейт, Катар) та Африки (Судан, ПАР, Саудівська Аравія, Бруней) [10, с.110].

Лише на початку 2000-х рр. завдяки зниженню ставок мит вдалося дещо покращити баланс ЗТ, що пояснюється необхідністю корегування митних ставок у межах Концепції трансформації митного тарифу України на 1996- 2005 рр. відповідно до вимог СОТ [7, с.126].

10 квітня 2008 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі» [3], а 16 травня 2008 р. Україна набула офіційного членства у Світовій організації торгівлі. Одним із основних зобов'язань перед СОТ є лібералізація доступу до ринку товарів і послуг, а також лібералізація експортної політики. У той же час, застосування цих інструментів є обмеженими у відносинах із країнами, які не є членами СОТ, у першу чергу, з пострадянськими (навіть із тими країнами, з якими вона уклала угоди про вільну торгівлю), оскільки більшість цих угод не передбачають ефективних процедур врегулювання спорів (за винятком двосторонніх консультацій). Зокрема, дискримінаційні заходи досить часто використовуються іншими країнами СНД – Російською Федерацією (навіть після набуття нею членства в СОТ), Білоруссю, Казахстаном [10, с.126].

З початку 2013 р. в Україні ставки ввізного мита зведено до рівня, встановленого відповідно до Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі [3]. Ввізні мита підвищилися на 119 товарних підкатегорій (цемент; руди та концентрати хромові; продукти органічної та неорганічної хімії; добрива та ін.) [8, с.278].

Особливої уваги й детального аналізу з точки зору застосування процедур митного регулювання ЗТ заслуговує економічна частина Угоди між Україною і ЄС про асоціацію [1].

Завдяки її нормам українські експортери сільськогосподарської продукції входять до десятки найбільших постачальників цієї продукції до ЄС, а загальна кількість імпорту Європейським Союзом з третіх країн щороку збільшується приблизно на 8% [9].

Однак, ця ситуація не є стабільною. І.Ю. Гужва пише: «...зовнішні ринки для українського експорту поступово звужуються, тоді як внутрішній ринок розширюється для іноземної продукції» [4, с.47]. Серед базисних причин окресленого стану речей необхідно виділити неефективну структуру вітчизняного експорту й імпорту. Як свідчить світова практика, головною передумовою формування конкурентоспроможної експортно-орієнтованої національної економіки є її якісна експортна диверсифікація як за товарним, так і за географічним напрямом [там само]. Унаслідок недостатнього реформування економіки в перехідний період зараз спостерігається концентрація українського експорту на товарах з низьким рівнем доданої вартості [там само].

«Недосконалість правової бази, - пише, А.В. Журавель, - негативно впливає на розвиток зовнішньоекономічних відносин нашої держави, призводить до створення

додаткових можливостей безконтрольного вивезення з неї вкрай дефіцитних ресурсів і продажу їх на світовому ринку за демпінговими цінами» [5, с.85].

Висновки. Звідси можна зробити висновок про те, що ключовим напрямом політики регулювання зовнішньої торгівлі в Україні має стати реструктуризація виробничо-експортного потенціалу на засадах переходу від сировинної орієнтації експорту до інтеграції у міжнародні ринки продукції з високим ступенем обробки та доданої вартості.

Основними механізмами досягнення поставлених цілей є наступні:

обмеження експорту сировинної продукції з метою забезпечення її переробки в товари з високим рівнем доданої вартості в межах національної економіки;

створення регіональних інтеграційних угруповань та укладення угод про вільну торгівлю з основними торговельними партнерами України з метою поліпшення умов доступу вітчизняних товарів та послуг на іноземні ринки;

уведення в дію новітньої Угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі, підписаної на IX Міністерській конференції Світової організації торгівлі;

активізація діяльності в рамках Угоди СОТ про державні закупівлі [4, с.51-52].

Список використаної літератури

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/en/984>.

2. Про Митний тариф України: Закон України від 19 вересня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.

3. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі: Закон України від 10.04.2008 р. № 250-VI // Офіційний вісник України. – 2008. – № 31. – С. 960.

4. Гужва І.Ю. Перспективи розвитку зовнішньоторговельної сфери національної економіки України / І.Ю. Гужва // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип. 5 (192). – К., – 2017, с.44-56.

5. Журавель А.В. Особливості правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / А.В. Журавель // Південноукраїнський правничий часопис, 3-2014, с.84-89.

6. Поляк О.І. УДК 346.12:339.92 Господарсько-правове забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності в умовах СОТ. 12.00.04 – господарське право; господарсько – процесуальне право. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Харків – 2016. – 23 С.

7. Сабадаш В.В., Казбан А.Ю. Орієнтири національної митної політики в умовах торгово-економічної інтеграції / В.В. Сабадаш, А.Ю. Казбан // Механізм регулювання економіки, 2014, № 2, с.123-133.

8. Савош Л.В., Шулім О.О., Савош К.А. Аналіз митно-тарифного регулювання міжнародної торгівлі України / Л.В. Савош, О.О. Шулім, К.А. Савош // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 12 (45). Ч. 1. – 2015, с.274-283.

9. Торговельно-економічне співробітництво Україна-ЄС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-trade>

10. Чурсіна Л.А. та ін. Товарознавство та експертиза в митній справі. Навчальний посібник / Л.А. Чурсіна, О.М. Вербицький, Є.О. Калінський. – Херсон, 2012. – 308 с.

V. Vyshkovska, A. Popov

**SOME REMARKS ARE ABOUT TARIFF ADJUSTING
FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN UKRAINE**

In the article the analysis of history of the tariff adjusting of foreign economic activity is done from the point of view of influence on development of economy of Ukraine.

In the conditions of globalization of world economy for the national economy of Ukraine (as well as for the economies of the most world countries) the high level of openness becomes characteristic - it est a large stake of middle level import and export is in GDP. Therefore the dynamics of her development very depends on efficiency of foreign trade relations.

Key words: *custom-tariff adjusting of foreign economic activity, restructuring of productive-export potential.*

Стаття надійшла до редакції 17.10.2018 р.

УДК 342.95:351.95

Ю. В. Ковейно

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Стаття присвячена питанням реалізації принципів адміністративного судочинства з урахуванням адміністративної, судової реформ в Україні. Також звернено увагу на міжнародний досвід реалізації принципів адміністративного судочинства в умовах європейської інтеграції. Розглянуто законодавство, у якому закріплено основні принципи адміністративного судочинства. Також висвітлені проблемні питання реалізації вказаних принципів та запропоновано можливі шляхи їх усунення.

Ключові слова: *адміністративне судочинство, принципи, принципи адміністративного судочинства, реалізація принципів.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку нашої держави особливого значення набуває захист прав та свобод людини та громадянина. Одним із проблемних питань є захист прав людини від неправомірних дій посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування (у сфері публічно-правових відносин), що, насамперед є предметом розгляду справ судами у порядку адміністративного судочинства. Основою здійснення вказаного виду судочинства, є, насамперед, основні засади, тобто принципи, на підставі яких здійснюється будь яке судочинство, у тому числі адміністративне. Варто вказати, що принципи відображені саме у нормах права та характеризують зміст адміністративного судочинства, його організацію. Крім того, задекларовано на нормативному рівні достатньо велика кількість принципів адміністративного судочинства, які виступають стандартами цієї сфери здійснення правосуддя. Але не встановлено дієвого механізму реалізації принципів адміністративного судочинства. Проявом цього є проблеми із застосуванням ряду принципів при прийнятті рішень судьями адміністративних судів. Зокрема, це стосується принципу верховенства права, принципу офіційного з'ясування обставин справи та інших принципів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам реалізації принципів